

Sămănătorul

Revistă Literară Săptăminală

Sumarul :

N. IORGA. — Un nou roman al d-lui Slavici.

DIMITRIE NANU. — De demult (poesie).

G. VILSAN. — Bunul prieten !

P. CERNA. — Păriul și floarea (poesie).

C. RĂDULESCU-CODIN. — Ianoș (poveste).

LAZĂR ILIESCU. — Bunica (poesie).

E. CIUCHI. — Cîntec (poesie).

N. IORGA. — Cronică.

În supliment : *Ruinele bisericii catolice de la Baia, a lui Alexandru-cel-Bun ; Cetatea Neamfului ; La Cruce ; Iași* (după Calendarul lui Kogălniceanu pe 1845)

REDACTIA :
STRADA BUZEȘTI, 42.

ADMINISTRAȚIA :
STRADA REGALA, 6

BUCUREȘTI.

EXEMPLARUL :
In țară . . . 20 bani
In străinătate 25 »

ABONAMENTUL ANUAL :
In țară . . . 10 lei
In străinătate . 12 »

„Minerva“ Institut de Arte Grafice
și Editură. — București,
Strada Regală, 6.

A APĂRUT:

Negoțul și meșteșugurile în
trecutul Românesc

Formind volum III din Istoria Rominilor în chipuri și Icoane

DE

N. IORGA

Prețul Lei 2.50

A apărut:

P O E S I I

DE

HENRIC IBSEN

—•••—
TRADUCERÎ

DE

ST. O. IOSIF și D. ANGHEL

Prețul Lei 2.50

Cărti apărute în editura Insti-
tutului de „Minerva“
arte grafice
București. — Strada Regală 6. — București.

AUTORII CLASICI

	L. B.		L. B.
ALECSANDRI V. — Poesii	1.50	EMINESCU M. — Poesii postume	1.50
— Teatru, vol. I	1.50	— Scrieri politice și literare	2.—
— Teatru, » II	1.50	— Literatură populară	1.50
— Teatru, » III	1.50	FILIMON N. — Ciocoiți vechi și noi	1.50
— Proză	1.50	ISPIRESCU P. — Legendele sau basmele Românilor	1.50
ALECSANDRESCU GR. — Versuri și proză	1.25	NEGRUZZI C. — Proză	1.50
BĂLCESCU N. — Istoria Româ- nilor supt Mihaî-Viteazul	1.50	ODOBESCU AL. — Vol. I. Opere complete	1.50
BOLINTINEANU D. — Poesii	1.50	PANN ANTON. — Opere comp- lete	1.50
CREANGĂ I. — Opere complete. 1.50			
EMINESCU M. — Geniu pustiu	2.—		

NB. — Toate aceste scrieri — exceptînd „Poesii Postume“ și „Geniu Pustiu“, de Eminescu, — se găsesc în ediții de lux . . . . . a Lei 3.— vol.

AUTORII CONTIMPORANI

	L. B.		L. B.
ALDEA-SANDU C. — In urma plugului	1.50	HODOȘ CONSTANȚA. — Frumos	1.50
— Drum și popas	1.25	IORGA N. — Cuvinte adevărate. 2.50	
BÎRSAN Z. — Visuri de noroc	2.—	— Drumuri și orașe din Ro- mânia	2.50
BELDICEANU N. N. — Chipuri de la mahala	1.50	— Sate și mănăstiri din Ro- mânia	2.50
BOUREANU EUG. — Povestiri din copilărie	1.50	— Pe drumuri depărtate	1.50
CHENDI IL. — Preludii	2.50	— Neamul românesc în Bu- covina	2.50
— Foiletoane	2.50	— Neamul românesc în Ar- deal și țara ungurească, 2 volume à	2.50
— Fragmente	2.50	— Gînduri și sfaturi ale unui om ca oricare altul	1.50
COATU N. GR. — Din viața ță- rănească	1.—	— Ștefan-cel-Mare și Mihaî- Viteazul	— .50
CUNȚAN MARIA. — Poesii	1.25	— Istoria Românilor în chi- purii și icoane	2.50
DELATISMANA CORN. IOANA. — 100 basme pentru copii	2.50	IOSIF ST. O. — Din zile mari	2.—
EMILGAR-GĂRLEANU. — Bătrîni	1.50	— Credințe	1.50
FLAMMARION C. — Tainele ce- rului (tr. d. H. G. Lecca)	1.50	LECCA G. H. — Poesii	1.50
GENLIS D-NA (de). — Povestiri morale pentru tinerime	1.50	LIVESCU FLOREA MARIN. — Nu se cuvîne!	1.50
GORUN ION. — Taina a șasea	1.50	MANOLACHE-HOLDA I. — Fete	1.50
GRIGOROVITZA EM. — Chipuri și graiuri din Bucovina.	2.50		

	L. B.
PAPAHAGI N. și JULES BRUN. Moșneagul de la munte . . .	1.50
PAUL AUGUSTIN. — Între Someș și Prut . . .	1.50
PETRESCU-PETRA N. — Ilie Marin	1.50
POP VASILE. — Rîs și plîns . . .	1.50
— Domnița Viorica . . .	2.—
POPOVICI C. AUREL. — Vorbe înțelepte . . .	1.50
ROSETTI R. D. (Max). — Între Capșa și Palat . . .	2.—
Rutenisarea Bucovinei . . .	3.50
SADOVEANU M. — Povestiri . . .	1.50
— Crișma lui moș-Precu . . .	2.—
— Dureri înlăbușite . . .	2.—

	L. B.
SADOVEANU M. — Șoimii . . .	1.50
— Povestiri din războiu . . .	2.—
— Floare-Oflită (roman) . . .	2.—
— Amintirile căprarului Gheorghită . . .	2.—
SCROB C. — Rouă și brumă . . .	1.50
SCURTU AUREL. — Căluza sta- țiunilor Balneare și Climate- rice din România . . .	2.50
SLAVICI I. — Vatra părăsită . . .	2.—
— Din bătrîni . . .	2.50
TEODORU A. GH. — Din viața marinarului . . .	1.50
VOINEȘTI-BRĂTESCU I. — Nuvele și schițe . . .	1.50

BIBLIOTECA POPULARA „MINERVA”

No.		L. B.
No. 1—3.	Istoria populară a Romînilor . . .	—45
» 4.	Cîntarea Romîniei . . .	—15
» 5.	Istoria populară a li- teraturii Romine . . .	—15
» 6.	Revoluția lui Tudor Vladimirescu . . .	—15
» 7.	Perderea Basarabiei . . .	—15
» 8.	Unirea Principatelor . . .	—15
» 9.	Mihail Cogălniceanu . . .	—15
» 10.	Vasile Alecsandri . . .	—15
» 11.	Stefan-cel-Mare . . .	—15
» 12-13.	Istoria lui Mihail Vi- teazul, de N. IORGA . . .	—25

No.		L. B.
No. 14.	Revoluția lui Horia . . .	—15
» 15.	Răpirea Bucovinei . . .	—15
» 16.	Cum să ne creștem copii . . .	—15
» 17.	Păstrarea sănătății . . .	—15
» 18.	Ce să citim ? . . .	—15
» 19.	10 Maiu . . .	—15
» 20-22.	Războiul pentru nea- tîrnare . . .	—45
» 23.	Viața și faptele Mitro- politului Moldovei Veniamin Costachi . . .	—15
» 24.	Aritmetică . . .	—15

BIBLIOTECA MUSICALĂ ≡ „LIRA ROMÂNĂ”

Conținînd cele mai frumoase romănțe și cîntece
naționale romîne pentru voce și piano

NUMERELE APARUTE :

1. Deșteaptă-te Române. Cîntec pa- triotic.	11. Cucuruz cu frunza'n sus. Cîntec popular.
2. Luna doarme. Romănță populară.	12. Fetița din acel sat... Arie din Transilvania.
3. Aoleu! Arie populară.	13. Popa zice că nu bea. Arie popular.
4. Suspine crude. Romănță populară.	14. Inimioara mea. Arie populară.
5. Cînt te-am iubit. Romănț. popular.	15. Am un leu și vreau să-l beau. Cîntec popular.
6. Călugărul. Melodie populară.	16. Pasăre galbenă'n cioc. Cînt. pop.
7. Pentru tine Jano. Cîntec popular.	17. Imnul Regal Român de Hübsch.
8. Două fete spală lină. Arie popul.	18. Cîntecul Gîntei Latine.
9. Ce te legeni codrule? Romănță.	
10. Steluța. Romănță.	

Prețul unui Ex. 20 bani.

De vânzare la toate librăriile din țară și la Institutul de
arte grafice și editură „MINERVA”, București, Str. Regală, 6.

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția Strada Buzoști 42 Administrația Strada Regală, 6. BUCUREȘTI	Director: N. IORGA Redactori: { St. O. Iosif, M. Sadoveanu și I. Scurtu.	ABONAMENTUL ANUAL În țară . . . 10 lei În străinătate 12 »
--	---	--

UN NOŪ ROMAN AL D-LUI SLAVICI

Cînd d-nii Slavici și Coșbuc publicau revista de familie «Vatra», care întîmpinase o bună primire și a dispărut mai mult pentru neîn grijirea administrației, cel d'întîiu începuse în paginile ei publicarea romanului *Mara*. Întrerupt atunci, el pare a fi fost urmat numai după cîtiva ani. În bucățile scurte pe care le poate da o revistă, acest roman a fost puțin cetit și gustat. Astăzi, cînd harnica tipografie a «Lu-ceafărului» din Pesta îl dă într'un elegant volum de aproape patru sute de pagini, el poate fi privit decî ca o noutate literară.

Acum cîteva săptămîni, a fost vorba aici de un alt roman al ace-luiași scriitor care nu-și recunoaște dreptul, foarte românesc, de a nu face nimic la bătrîneță și de a privi trecutul său literar ca o slăbi-ciune din anii neîncercării. Acel al doilea volum din «Bătrîni» ni se părea a cuprinde mai mult *scene*, bine studiate, meșter zugrăvite, într'un stil cumpătut, dar sugestiv, însă slab legate între ele, așa încît din urmărirea lor nu se desface o impresie de total. Se mai adăugea neajunsul nehotărîrii, nelămuririi, fumuriului unui subiect pe care nu-l poți, în depărtarea lui cea mare și în îngroparea lui aproape deplină, nici cerceta, nici înțelege, nici reproduce.

Un asemenea neajuns nu-l are, de sigur, «Mara». Aici d. Slavici se află între cunoștinți din cele mai vechi, mai bune și mai sigure. Locurile acelea de pe malul largului Murăș cu apa înceată, podul de la Radna la Lipova, în capul căruia podărița, care dă numele ei — vom vedea cu cîtă dreptate — povestirii, își strînge gologani pentru a face un viitor bieților săi copii de vădană, mănăstirea călugărițelor catolice, locuită de femei cu mersul ușor, cu vorba sfioasă, cu frică de cer și cu groază de pămînt, viile din margine, ale căror culesuri, răsfirate pe o mare întindere a a țernului, ni sînt zugrăvite cu atîta putere și cu atîta adevăr, Aradul, cu serbătorile lui românești și cu mulțimea în haine curate și gătite care se strînge în cutare piață de

'naintea bisericii, — toate acestea se coboară în chip firesc, cu o zguduire de mare duiosie, înfrinată une ori, din amintirea unui scriitor care, de și se află de multă vreme prin aceste locuri bucureștene, n'a uitat ținuturile de acasă. Și ce bine știe să spuie bătrînul povestitor despre chipuri de oameni cu totul necunoscute nouă! Iată cojocarii din bresle, păstrînd până în acele zile de dăunăzi despre care ni se vorbește în «Mara», toată buna rînduială gospodărească, de oștire a muncii, pe care au moștenit-o din vechile timpuri medievale: stăpînul, jupînul, Român sau Sîrb, calcă trufaș, știindu-și bogăția și însemnătatea, cite o stăpînă sau «jupăneasă», mai tînără decît veneratul ei «dumnealui», ține în ascultare o întregă casă bine locuită și din cînd în cînd se lasă, amețită de o dragoste tîrzie, în brațele vre-unui ucenic; calfa, care și-a dovedit puterea în lucrul de sine stătător și care, după anii de rătăcire prin lume, de la un stăpîn la altul, își va serba, cu mult zgomot și multă bucurie, ziua intrării în breaslă, în rîndul oamenilor; ucenicul care poartă tot greul și învață, în același timp, și meșteșugul său și sfînta însușire a răbdării; ba iată și fetița fără cunoștință de lume, căreia voia părinților i-a hotărît, une ori foarte de timpuriu, soarta și care va lua mai tîrziu cîrmuirea casei lîngă un «jupîn» nou, învățat acolo în casă, sau va trece, cu tînărul *bogoslav*, cu seminaristul stîngaci, abia diaconit și preoțit, în vre-o curățică locuință de paroh prin satele depărtate. Iată femeia din popor, văduva fără sprijin, cum e Mara, care începe cu crăitării arenzii podului sau desfacerii strugurilor și prunelor, în precupeție migăloasă, și care se urcă pe urmă la exploatarea pădurilor și face afaceri în care zurnăiesc miile de florini greoi de argint, cu gîndul tot la binele, la bielușugul și la mîndria copiilor și cu părerea de rău, suspinată din cînd în cînd, că nu e și răposatul pe acolo să se bucure și el de răsăritul zilelor mai bune. Iată copiii, vioi, hărțăgoși, bătăuși, de «Romîni fără rînduială» cari se punnesc pe stradă și în școală, cu învierșunarea ambițioaselor odrasle din orașe. Străinii se amestecă și ei în societatea precupeților, meșterilor, teologilor și studenților veniți de prin Viena, cu neîncredere în viață și cu un rîs amar pentru toate slăbiciunile și osîndeale lumii: poftim pe d. Hubăr, Neamț din Viena, măcelar din neam în neam, pe Hubăroaia lui, care îngrijește de măcelărie mai mult decît soțul ei îmbogățit, amestecat în afaceri de bani, încurcat în tovărășii de masă verde și de halbă cu toți *beamterii* și alți fruntași ai vremii nemțești, pe Reghina, slujnica ticăloșită care-și poartă în brațe copilul pe jumătate idiot, născut din păcatul lui Hubăr, și în sfîrșit eroul, amarezul, soțul frumoasei Perside a Marei, Ignatius sau Națl al lui Hubăr ori, în graiul obișnuit, Hubărnațl.

Cu aceștia, avem a face: nu cu unul sau cu altul în deosebire, ci, pe rând, cu toții. Cartea se zice *Mara*, dar să nu se creadă că e vorba mai mult de dînsa, că sîntem îndreptați mai ales către creșterea rostului ei și schimbările pe care le aduce în suflet. S'ar putea chema și mai bine: «Copiii Mării», fiindcă, de fapt, avem înaintea ochilor cu deosebire dragostea Persidei pentru tînărul măcelar neamț, dragoste urmărită îndelung, urită întăiu, ascunsă pe urmă, șoptită mai tîrziu, luptînd cu mîndria, cu cinstea, cu rușinea, biruitoare în forma bogată în chinuri a cununiei tănuite în casa unui preot milostiv, dragostea slăbită de apucăturile rele ale bărbatului, încîinit de sărăcie, de rupeea dintre ai lui, Nemții bogați de acasă; dragostea rănită de gîlcevuri și bătăi, lecuită, sfărîmată, întregită iarăși până ce ea se stinge într'o prietenie iertătoare la nașterea copilului tuturor împăciuirilor.

Ici și colo, se înfățișează și băiatul Trică, harnic, tăcut, stăruitor, urît și nepieptănat până ce tînărul se desăvîrșește în el, cu frumuseța lui voinică, cu simțul de vrednicie și de cinste care-l face să se înscrie mai bucuros la «verbonc», la voluntari, decît să fie răscumpărat de oaste și cumpărat pentru o rușinoasă dragoste cu banii «jupînesei». Dar cine stăpînește, e Persida.

* * *

Cartea ar fi să fie tragedia umilă, uneori grosolană, alte ori prelungită dezgustat, a unei iubiri între o strălucită femeie de frumuseță și de voință și un tînăr de alt neam, cu stăruință și putere, dar moliu, ușor de luat înaintea pentru a se întoarce apoi înăcrit și în stare a face faptele cele mai urîte. Apariția pruncului luminos vine să aducă toate iertările: femeia iartă pe bărbat, părinții fiecăruia iartă la dreapta și la stînga, și ei între ei se iartă.

Dar sînt lungiri deznădăjduitoare, zămoreli și opriri în loc, tranziții brusce care te zăpăcesc și-ți fac rău. Iar uciderea lui Hubăr de copilul lui din florii strică toată armonia de pace a sfîrșitului.

Dacă acest roman va avea o a doua ediție, ea trebuie neapărat să fie izgonită.

N. IORGA.

DE DEMULT

I.

.... Și-acum, că tu ai fost alesul, ce albă-i fruntea va încinge
 Cu flori de mirt și lămâiță, iar eu pe veci voi fi uitat,
 La sin cuprinde-ți fericirea, și bucură-te: ai luptat,
 — De-apururi ramura de laur, e partea celui ce învinge!

Cules-ai crinul vieții mele din grădinița mea săracă,
 Dar n'ai putut să-l smulgi cu totul din sufletul ce l-a iubit,
 Și vezi? zăbranicu 'ntristării stinghera-mă inimă nu 'mbracă,
 Din farmecul comorii smulse, nimic, nimic nu ai răpit.

A ta va fi fără 'ndoială văpaia clipei trecătoare
 Ce tuturor aprinde 'n inimă sămănătorul de dureri:
 Din dezmierdări își făurește pedeapsa lui ucigătoare,
 Din chinuri pământene însă, dumnezeieștele plăceri.

Dar, dacă sorbi tu fericirea beției pururea fugare,
 Rămîne mie mîngîierea și 'nfiorarea de nespus,
 Să mă înnalț primăvăratec spre dragostea-mă de-odinioară
 Ca luna noaptilor de-Aprile, cînd pierе soarele 'n apus!

A mea e liniștea visării, a ta vegherea gelosiei:
 Va răsări colo din umbră năluca palidei trădări
 Și-apropiindu-se, turna-va în suflet vinul nebuniei,
 Sărman și chinuit Othello, tu sorbi venin în sărutări!

A mea-i ilusia iubirii, a ta durere-adevărată.
 Înveninat vei fi de-apururi de iadul tristei îndoieli:
 «Mai te iubește ea și-acuma?» Și 'n stare nu vei fi vre-odată
 Să-i poți ceti în ochi enigma de ești iubit ori te înșeli.

Și 'n vreme ce va fi ruină mîndria formelor sculptate,
 Și pe obraji-i trandafirii de mult în lacrimi s'or fi șters,
 Cu mult mai fericit ca tine, în dulcea mea seninătate,
 Eu voi păstra-o tot frumoasă în licărirea unui viers!

. . . . .

II.

*Și-acum veniți, plecați genunchii, să cern pe creștetele voastre
A'mele cînturi izvorite din caldul inimii fior,
Să răsăriți în amintire ca două flori din ape-albastre
Ce nu se scutură de toamnă, în unda vremilor ce mor.*

*De-ați ști voi cită voluptate în renunțare scînteiază
Și umple ochi-mi de-o lumină cum în limera voastră nu-î!
Din soarele ce-mi scaldă fruntea, aș frînge peste voi o rază,
Dar strălucirea lui e 'n suflet, și nu se 'mparte nimănui.*

DIMITRIE NANU.

BIETUL PRIETEN!

— Am auzit și eu așa ceva, dar nu credeam să fie adevărat.
— Ba e foarte adevărat!
— Ce spui! Poate îl cunoști? Ești bun să-mi povestești și mie viața lui?

— De ce nu... Cu toate că, înțelegi, e o sarcină grea pentru mine povestirea asta... Țineam mult la el. Acum îl iubesc, îl compățimesc și mai mult. Mi-era prieten de copil. Îl știam băiat blind, sfios afară din cale. Și acum mi-a rămas în minte părul său bălaiu și ochii albaștri, umezi. Și, vezi, cîte lucruri neînțelese într'un cap de copil... Că eram copil pe vremea aceia: cînd îl vedeam, mă gîndiam la un cîmp cu lanuri galbene de grîu, vara, în soare... Poate unde era așa de sănătos, cu părul așa de galben. — Orî ce i-ai fi cerut, îți dădea. Cu învățătura, o ducea așa și așa — nu era vre-o inteligență deosebită... Dar nu pentru deșteptăciunea lui îl iubiam eu, ci pentru sufletul lui atît de bun, atît de sincer, că fără să vrea trebuia să mă lipesc de el. Mă prinde jalea cînd mă gîndesc ce soartă a avut omul acesta!

După cum îți spusei, învăța potrivit, și părinții își lăsară copilul să ducă învățătura mai departe. Pururea rămase ca o fată mare, că, de l-ai fi privit mai mult, s'ar fi roșit. Toată tinereța și-o petrecu singur visînd, ascuns, ca o cicoare înflorită în mijlocul unui cîmp de bălării.

Ajunse profesor de gimnasiu, în provincie. Oara lui era oară de petrecere și de haz pentru clasă. Adesea căpăta cocoloașe de hîrtie, pe care se făcea că nu le-a băgat în seamă; copiii obraznici i se suiau

pe catedră și răsfoiau catalogul, îl călcau pe picioare, se jucau cu pălăria lui; iar el, temător, neliniștit, implora pe zgomotoși să tacă, să se mai liniștească. Se gîndia cu spaimă că poate va veni directorul să facă scandal, să pedepsească clasa. Și el ar fi fost de vină!

Peste cîtva timp se îndrăgosti ca un prost, că nu știu cum să-î zic altfel, de o oacheșă drăguță, neastîmpărată ca o viezure. Avea groază de dînsa unde o vedea așa de vorbăreată, plină de rîsete, cu ochii după toți, dar muria după ea.

După săptămîni de codeli, de sudori și înghețuri, îndrăzni să îngîne mamă-sei *ce-l apucase de la o vreme*.

Mama, ce să facă? Decît să-și vază băiatul tînjind, o ceru pe fată, și ea primi. Cum să nu primească!

A luat-o de nevestă, și se simția nespus de fericit. Cînd ieșia din balamucul de la școală, i se umpleau ochii de lacrimi amintindu-și de casa lui curată, liniștită, la ferestre cu colivii de canari și glastre de mușcate, cu geamlicul acoperit de zorele, cu masa întinsă, strălucitoare de păhare și tacimuri. — Și pe ea o vedea în alb, cu o floare prinsă în păr, drăguță și veselă, intimidîndu-l cu sărutări în fața servitoarei și cu vorbe ca: «aî întîrziat, pușorule, bobocel de aur, dă-mă ochii să-î sărut; aide, aide, nu te mai roși, sfiosule!». Și el mai mult se roșia, se încurca, i se urca un nod în gît...

Era fericit, nespus de fericit!

Așa aî dus-o vre-un an... Nevasta ținea la el, — mai bine îi era milă, — unde-l vedea așa de blînd, așa de supus; căci de la început îl supusese cu darul pe care îl aî unii obraznici de a impune oamenilor de treabă. Dar de la o vreme se plictisi cu mutra lui tăcută, cu aruncăturile de ochi galeșe, atît de puțin îndrăznețe!

Peste cîtva timp, soția și-a luat vechile cunoștințe.

Tot orășelul știa și ridea de profesor. Începuse actul întiiu dintr'o comedie nespus de hazlie, și cucoanele așteptau cu nesaț dezlegarea. Însă el, orbit, fericit, venia regulat la masă, își lua porția de sărutări, de mîngîierî, și rămînea mulțămînit pentru toată ziua.

Și nu se prefăcea femeia cînd îl primia astfel. Ea îl avea ca pe un copil orfan ocrotit de dînsa; și era băiat cuminte și așezat! Nicî-odată nu țî-ar fi făcut el nebunii. Merita să-î dea «mama» cîte-o guriță, două, înnaintea mesei...

Într'o dimineată, primăvara, directorul luă tot liceul în escursiune. Fu și el îndemnat să meargă, însă, gîndind la cuibul ce-l aștepta, atît de liniștit, la odaia plină de soare și de cîntecele canarilor, nu primi, și se îndreptă spre casă.

O veselie nebună în aier. Copacii bătrîni, ce acoperiau de umbre bulevardul, erau plini de ciripiri. De-asupra, cerul albastru parcă rîdea de mulțămire.

Trecu pe la cofetărie. Pete de lumină mișcătoare stropiau două mese cu scaune goale, înaintea prăvăliei. Luă un pachet de prăjituri. Cofetarul îl privi zîmbind.

— Te întorci acasă, domnule profesor?

— Da, mă întorc.

— După acum? O să se mire nevasta dumitale.

— De ce să se mire?

— Ei, de ce? Unde te întorci așa de vreme... Dar nu mai poștești altceva?

— Nu, nimic, mulțămesc. Bună ziua.

— Bună ziua, domnule profesor!

O porni înaintea pe bulevard. Veselia din aier înrîuria asupra lumii întregi. O ceată de copii gălăgioși se alerga pe strada umbrită. Două servitoare cu coșnițele pe mîna se opriseră în drum și vorbiau rîzînd cu hohote tari.

Profesorul coti pe o uliță. Ah, aci era liniște... așa cum îi plăcea lui. Cîte-o casă bătrînească, ici-colo, ocolită de grădini. Soarele se vărsa în unde limpezi. Caldărimul de pietre rotunde, printre care creștea iarba, răsuna supt pași, iar, de după ulucile aplecate de vremuri, pomii înfloriți își întindeau pînă în mijlocul drumului ramuri în care foiau fluturii și albinele. Cîte-o dată, vîntul aducea miros amar de liliac.

Uite și casa lui! Perdelele lăsate. Zorelele, deschise la soare, năpădiau geamlicul. Curtea plină de flori dormia în lumină; numai la pompă, — uitată deschisă de servitoare, — curgea apa într'un lighean cu mătura în el.

Profesorul împinse poarta, zîmbind de surprinderea ce va face nevestei. Deschise binișor ușa de la antreu, călcă ușor pe covoare. De-odată, se opri mirat. Auzise rîsete în odaia soției sale.

Apoi răsună lămurit glasul ei:

— Ia vezi că pe urmă te iea de urechi!...

O voce grosă mormăi ceva, la care răspunse o izbucnire de ris clar. Lui, îi tremura pachetul cu prăjituri în mână. Nu îi venia să creadă auzului. Ar fi vrut să năvălească înăuntru, și-i era teamă, o teamă grozavă să nu dea peste ceva nemaî auzit, cu neputință de închipuit... În odaie se făcu tăcere.

— Tu ești, Anico? se auzi glasul suptire, și îndată se ivi în ușă soția lui, cu părul răvășit, roșie. Cum dete cu ochii de el, țipă; și

în odaie se auzi un zgomot pripit, un curent de aier flutură vișele ei de păr, apoi ușa de la sufragerie se trânti puternic.

— Mihaile!

Cum se speriasă... În ochii ei se vedea spaima și umilința. Va să zică și el putea să inspire astfel de sentimente, și tocmai cui? Femeii care îl stăpînise atîta! Se simția puternic, răzbunător, ca un zeu; îi creștea pieptul. Bîlbîi înnăbușit de emoție:

— Cum, a fost cineva la tine? Cine?

Ea își pierduse capul. Rămăsese cu fața zgîrcită, privindu-l. Apoi își veni puțin în fire. Șopti înneecat, sprijinindu-se cu o mîină de ușă, cu alta împingîndu-l de piept afară:

— Dragă, ieși dragă, nu vezi că sînt dezbrăcată? Te rog, ieși...

El poate se aștepta la cu totul altceva; și vorbele acestea șoptite, că e „dezbrăcată“, îl zăpăciră de tot. Siguranța pe care o simția în el, se risipi îndată. Totuși, mai stăruia să rămîie. Atunci ea țipă, înfuriată, neobișnuită a-l vedea împotrîvindu-se, uitîndu-și de fapta ce o făcuse:

— Și că ieși odată, ieși afară!

Muiere a dracului, domnule!

El, supunîndu-se, fără să mai priceapă nimic, deschise ușa antreului, și se așeză pe treptele scării.

Par'că era timpit. În casă se auziau pașii ei, pripitiți, nervoși, vorbe întrerupte, scaune răsturnate.

De odată, fereastra se deschise cu iuțeală, și cutia lui cu prăjituri cutia în care își pusese atîta nădejde în dobîndirea sărutărilor iubite, zbură prin aier și se înfundă în maldărul de trandafir...

El rămase mult timp cu capu'n mîini și cu coatele proptite în genunchi, înneecat în ploaia de soare vesel. Tot mai mult i se adîncia o strîmbătură amară în colțul buzelor.

Înțelesese el de mult că, întreaga lui viață, va face parte dintre cei umiliți, Ajunsese lumea să-l facă a se crede o biată ființă îngăduită de milă printre oameni. Nici-odată nu și-ar fi spus gîndurile altuia. Însă adesea, în fundul sufletului său, visase și el o soție care să-l înțeleagă și să fie bună cu el, care cu o mîngîiere iubitoare să-i însenineze fruntea încrețită, de durerea atîtor răutăți omenești.... Dar nu, nici atît! Să se fi îndurat măcar soția a nu-i arunca în față, de atîta vreme, această murdară prefăcătorie supt care se ascundea cea mai nedemnă batjocură. Și cît o iubia; cîtă încredere avea în ea!...

Ah, viață curată și liniștită, unde ești? Îi veniră lacrimi în ochi...

Așa s'a întîmplat. A doua zi, servitoarea a purtat vestea pretutîndeni. A rîs multă vreme orășelul. Cei mai mulți sfîșiau cu poftă inima

aceasta atît de nenorocită. Aflîndu-mă în treabă prin partea locului, îl aşteptaiu odată la ieşirea din liceu.

Era mai palid decît îl ştiam, cu privirea mai tristă, mai sfios. Îi întinseiu mîna, şi el mi-o strinse uşor. După ce îl întrebaiu de multe lucruri, aduseiu vorba despre sine.

«— Ei, acum cred că ai să te însori iar...» — Eram sigur că de mult se divorţase de femeia aceea.

— Eu? De ce? mă întrebă neliniştit. Apoi roşi. După o tăcere, oftînd, îmi mărturisii că are aceeaşi nevastă:

«O iubiam prea mult... Ce să fac? Femeie slabă, uşuratecă.»

Se opri puţin:

«Şi apoi mi-era groază de tribunale, de judecată, de toate afacerile astea!»

Avea o privire de cîne care te roagă să-l ierţi. Bietul prieten !...

G. VILSAN.

PĂRIUL ŞI FLOAREA

Păriului se tînguieşte-o floare :
Ce blînd erai în vremuri mai senine :
Purtaî în unde numai dezmierdare.

Plecată peste valurile-ţi line
Aveam tăria pururî lingă mine,
Iar noaptea 'mi coboraî şi-o stea p'aproape;

Vorbind mereu de cer, de paradisuri,
Îmi strecurai în suflet foc şi visuri
Şi mă lăsaî cu umede pleoape.

Şi mă plecam robită dezmierdării,
Mirezma mea o dăruiam suflării,
Şi zi cu zi te-aveam mai drag, blajine .

Căci steaua mea trăia numai prin tine
Şi tu-mî trezieai viaţa fără nume —
Nelămuritul zbor spre altă lume;

De-aceia îţi iertam, cînd, plin de teamă,
Îmi murmurai cuvînte de iubire —
Ci tu erai copil şi nu-ţi dai seamă...

...Dar vremea ți-a răpit acea blîndețe;
Tot crești mereu, și fără stăpînire
Azi îmi aruncî cuvînte îndrăznețe;

Azi cerul mieu numai arar se-arată, —
De mult ce plîngi și te frămînți în spumă
Mi-e fața 'n veci de lacrimi rîurată;

Iar, cînd vorbesc cu steaua mea, vîltoarea
Îmi fură vorbele și le zugrumă —
Și astfel tu ni tulburî sărbătoarea...

Tot plîngi, și chemi, și blestemi: Vino! Vină!
Și tot mă 'ndoî... Dar ce sînt eu de vină,
Că tu îți fărîmi trupul în vîltori?

Și pentru ce-aș porni cu tine 'n vale?
Să văd cum oglîndești tot alte flori
Plecate peste zîmbetele tale?!

Prefă-ți în aburi picurile grele,
Și spulberă-ți în vînt durerea toată,
Și uită-mă singurătății mele!

Mi-e dor, mi-e dor de tihna de altă dată!...

* * *

Secă izvorul cu durere mare
Ca să 'mplînească ruga ei fierbinte —
Dar cine nu ascult'o rugămînte,
Chiar crudă, ce-a pornit dela o floare?

Fugi nebun pârîul, dar cu dînsul
Se șterse și a cerului icoană —
Și-acolo unde-și legănase plînsul,
Adînc brăzdată-i glia, ca o rană...

Pe țerm pustiu jeleşte-acum o floare:
O, Doamne, unde mi-e pribeagul oare?
Hrăniți-l, norilor, cu răpezi ploî!

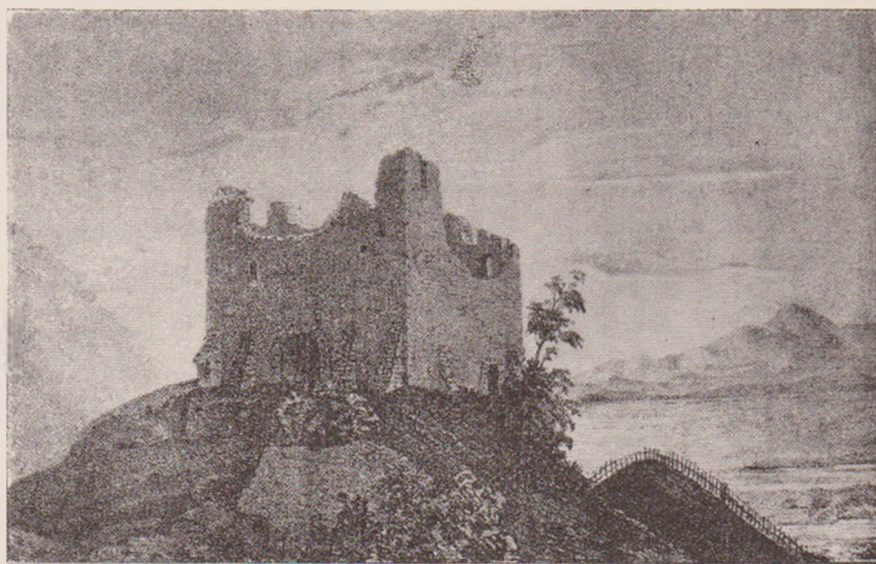
Cu glas de neodihnă să se plîngă,
Să mă lovească, mijlocul să'mi frîngă —
Dar să-mi aducă cerul înapoi....

P. CERNA.

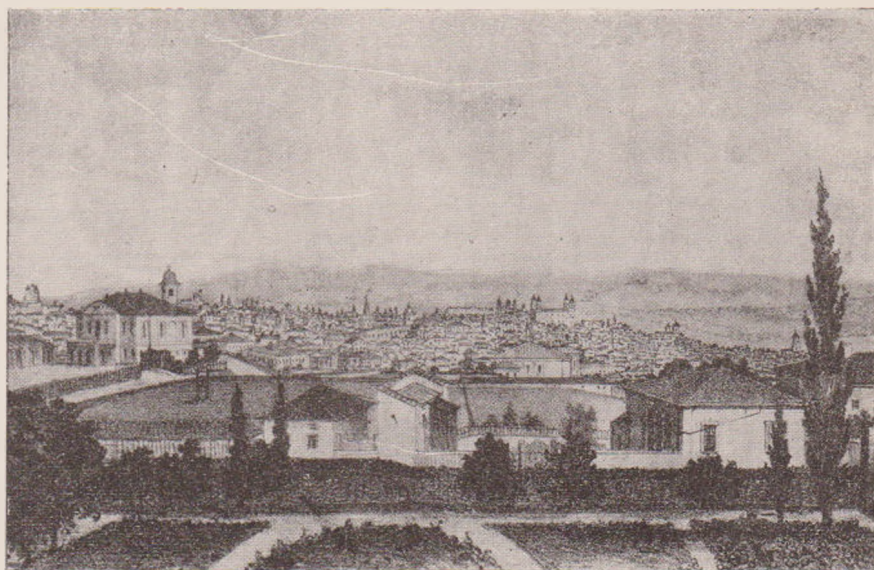
Ruinele bisericii catolice de la Baia, a lui Alexandru-cel-Bun (după Calendarul lui Kogălniceanu pe 1845).

Cetatea Neamțului (după același Calendar).

La Cruce (după același Calendar).

Iași (după același Calendar).

I A N O Ș

— POVEȘTE —

Erau odată trei frați, săraci, săraci lipiți pân'întului. N'aveau după sufletul lor decît un fier de plug rămas de la părinți, prin podul casei. Ce să facă? Cu ce să-și ducă și ei amărita de viață pe lumea asta a lui Dumnezeu?

Se urcă într'o zi în pod, apucă fierul de plug și-l duc la un meșter care, cît ai coace un ou, li dă gata trei secei. Apoi iea fie-care cite una, și pleacă la un lan de griu *omenesc*¹, unde se pun la secerat. Seceră ce seceră, cînd, pe la prinzor, hop... vine la ei o nămetenie de zmeu călare pe-o prăjină.

— Cine v'a pus să secerati aici în lanurile mele, nespălaților?

— Noi singuri, din *proisul*² nostru, facem treboara asta, domnișorule, răspunde cel mai mare; — s'o găsi vr'un om al lui Dumnezeu să ni plătească și să ni dea mîncărică.

— V'oiu da eu — zice zmeul — să veniți la mine.

— Păi, om nimeri?

— Ia, să vă luați pe tîritura prăjinii...

Pe urmă se duce 'n treaba lui. Zoresc frații la secerat și, cînd vine seara, apucă pe tîritura prăjinii și se tot duc... unde li-a fost vorba. Da' porțile de la casele zmeului erau zăvorite, nevoie mare. El, cum i-a simțit, bucuria lui! «Ce mai friptură mi-oiu găti!» Pocnește odată din biciul lui cel năzdrăvan, deschide porțile. Intră frații, pe urmă iar pocnește, și porțile se 'nchid la loc.

Îi bagă zmeu 'n casă, li dă de mîncare și-i pune să se culce în *celar*³, sus în pat. Su'pat dormiau cele trei haidoșe de fete ale zmeului. Se culcă ei, da' fratele cel mai mic, tot mai cuminte: «Mă fraților, zmeul are de gînd să ni răpuie capu 'n noaptea asta. Dacă vi-i dragă viața, să faceți cum v'oiu învăța eu.

— Cum?

— Ia, urcăm fetele 'n pat, iar noi ne vîrim su'pat în locu-li.

Zis și făcut. Peste noapte, numa' aud singele ciuruind peste ei. Vezi d'ta, zmeul își tăiasse fetele... Dorm ei pînă aproape de ziuă...

— «Mă fraților, zice *Ianoș* — că așa-l chema p'al mai mic — pe noi tot o să ne omoare. Hai să fugim.

¹ Străin.

² Ideia.

³ Odaie de bucătărie în casele țerănești vechi. Slujia și de cămară.

— Păi om putea ?

— Las' pe mine.

Apucă biciul zmeului din cuiu, se duce la poartă, poc ! din biciu, o deschide. Pornesc tustrei, iar pocnește, poarta se închide și... la picior, nene !

Zmeul, cînd aude biciul, dă fuga 'n celar, unde știa că-î omorise, da' ce să-î vază ochii lui ? Fetele, ciopăți, ciopăți, iar pe frați iea-î de unde nu-s... Plinge el, se omoară cu pumnii în cap, dar, de surda !. Vine la poartă, poarta 'ncuiată ; caută biciul, biciul nicăiri... Ianoș cu ai lui se duceau, nu glumă...

— Hi, Ianoș-Ianoș —
Ciine Ianoș !
Coconașii mi-î tăiași,
Biciulețul că mi-l luași !.
E păcat, mă Ianoș, zău ;
Da'î plăti cu capul tău !.

Da' Ianoș, fuge cît poate, și strigă :

— Hi, tu zmeu, ciine de zmeu
*Iara*¹ noi ți-am secerat-o,
*Munculița*² nu ni-ai dat-o.

Merg ei ce merg, pînă se opresc la niște curți împărătești. Împăratul de-acolo i-a pús în slujbă : pe Ianoș, ca mai *hîrsit*³ la trebî, l-a orînduit bucătar, iar pe frații lui, la grajd.

Trece așa vreme lungă. Ianoș trăia bine și-l îndrăgostise împăratul pentru hărnicia lui ; da' frații au prins pică, și i-au pus gînd rău. Se duc într'o zi la împăratul :

— Măria Ta, Ianoș al nostru s'a lăudat că e vrednic să fure el cloca⁴ cu puii de aur de la zmeu și s'o aducă aici.

Împăratul, bucuria lui să aibă așa odor în casă. Chiamă pe Ianoș,

— Te-ai lăudat că-mi aduci cloca cu puii de aur de la zmeu. Hai, pornește !

— Eū, ferit-a sfintul ! Numai bunul Dumnezeu știe cum am scăpat din mîinile zmeului ! Cum o să fac treaba asta ? !

— Frații tăi mi-au spus. Du-te ! și, dacă miine pînă 'n ziuă nu-î fi aici cu isprava, să știi : unde-ți stă capul, ți-or sta și picioarele !

¹ Grîu de primăvară.

² Plata pe secerat.

³ Îndemînatec.

⁴ Cloșca.

Se vaită el Ianoș, se roagă de împărat să-l ierte dar, de surda ! Dacă vede el că «a intrat în lemne de Crăciun», că frații lui vor să-l piardă, nu să-l crească, pleacă așa, în doru' lelii, spre casele zmeului... Pe drum vede o căpățină de om și, ca să treacă, îi dă cu piciorul. Da, căpățina, de colo :

— Nu-mi da cu piciorul, Ianoș, ci mai bine spune : unde te duci ? Că mult bine ți-oiu prinde.

Ianoș, mirat, îi spune tirișenia.

— Ascultă 'ncoa — zice căpățina —, și-î scăpa cu fața curată. Du-te la zmeu, deschide porțile cu biciul care e la tine, intră 'n casă, pune mîna pe clocă și, cînd o crăui, numai decît să te gîndești la mine, și pe loc te-î face o muscă așa că o s'o poți duce 'mpăratului. Te-o mai învăța nevoia...

Zis și făcut. Ajunge la casele zmeului, intră 'n odaia unde era clocă și pune mîna pe ea. Începe a crăui. El se face muscă. Vine smeul :

— Ce e, mîncate-ar dihorul, să te mănince, cobe ?

Nu vede nimic, pleacă. Ianoș iar pune mîna pe clocă și iar aude zmeul crăuind ; vine iar, și nu vede nimic...

Unde-mi iea clocă la bătaie ! Dă-î și dă-î..., că-î strică somnul... Pe urmă pleacă...

Ianoș iar pune mîna pe clocă, ea nu mai crăuie ; o iea binișor, vine la poartă, o deschide și-o 'nchide cu biciul...

Cînd aude zmeul biciul, se duce la clocă : clocă, nicăiri ; numai decît pricepe și răcnește, de se cutremură casa...

Dă fuga la poartă...

— Hi ! Ianoș-Ianoș,
Ciine Ianoș !
Coconașii mi-î tăiași,
Biciulețul că mi-l luași,
Clocă cu pui imi furași...
E păcat, măi Ianoș, zău,
Da'î plăti cu capu' tău !...

Ianoș îi răspunde :

— «Hi ! Tu zmeu, ciine de zmeu !
Iara noi ți-am secerat-o,
Munculița nu ni-ai dat-o...

Ajunge la împărat, care, de bucurie, mai mai să-l sărute. Îl pune la mai mare cinste. Da' frații lui, tot mai cu năcaz, că, știu dumneata,

din rude se fac strigoii. Numai se pomenește Ianoș că iar îl chiamă împăratul :

— Te-ai lăudat că-mi aduci calul zmeului. Miine 'n zori să fii cu el aici !

— Da, de unde, păcatele mele ? Asta-mi măi lipsia.

Cu împăratul nu e de glumă. Se face iar muscă și, cum face, cum drege, aduce la împăratul și calul. Împăratul s'a bucurat mult și de asta ; mă rog, calul minca jăratec, nu altceva. Era Ianoș și la măi mare cinste, și-și vedea de trebșoara lui, cînd, într'o zi, uite, iar se pomenește cu împăratul că-l chiamă :

— Ascultă, Ianoș, mi-aū spus frații tăi că te-ai lăudat că-mi aduci aici pe zmeū, viū, nevătămat...

— Cum, Măria Ta, tot eū ? N'a fost minciună, vorba ăluia :

De cite se fură 'n sat,
Cată la mine su'pat..
Mine-poimine-o să piară
Prepelița dela moară ;
Tot pe mine mă omoară !..

Dar cum oiū putea eū, cinstite împărate, să aduc pe zmeū : doar n'oiū fi Ucigă-l Toaca!...

... Pleacă Ianoș, că n'are încotro, și se duce, se duce, pînă aproape de casele zmeului. Acolo se schimbă în haine măi sărăcăcioase și se face că umblă după lemnărie.

Vine zmeul.

— Ce cauți aici în pădurile mele ?

— Ia, uite, domnișorule, era un hoț mare Ianoș, poate-ți fi auzit de el. A dat Dumnezeū de-a murit și mă bălăbănesc pe-aici, doar oiū găsi un copac măi bun să-ți fac *lemn* (sicriū).

— A murit ? Bine că l-a luat cel de pe scorbura ! Că multe belele mi-a făcut și mie hoțu-ăla. Hai să-ți ajut și eū. Să-ți facem niște *blăni*¹ bune, că poate scapă și din lemn.

Găsesc ei blănille, le așează cum trebuie, apoi Ianoș zice :

— Stați aci dumneata, eū mă duc ; eū mă duc pînă la fierar, să fac trei cercuri ; trebuie să strîngem bine lemnul.

Vine cu cercurile, și zice zmeului :

— Intră dumneata în lemn, să văz dacă se potrivește bine capacul. Zmeul intră, Ianoș pune capacul și un cerc.

— Se măi vede pe undeva lumina ?

¹ Scînduți.

— Se vede — răspunde zmeul — uite pe gaura asta.

Ianoș măi pune un cerc.

— Se măi vede pe undeva?

— Număi pe găuricea asta.

Ianoș măi pune un cerc:

— Se măi vede pe undeva?

— Nu se măi vede pe nicăiri.

— Dacă-î așa —, zice Ianoș — atunci stăi, zmeule, și te odihnește mult și bine, că eu nu-ți oiū măi da drumul.

Icește zmeul, se sucește, se 'nvirtește, dar degeaba. Ianoș îl iea la spinare și merge drept la împăratul:

— Ia uite zmeul!

Și trîntește odată lemnul de se face țandări, iar zmeul rămîne ditaî găliganul, în fața Măriei Sale.

Măi trece ce măi trece, și număi ce vine și rîndul lui Ianoș, că prea-î mîncaseră zilele frații lui.

Se duce într'o zi la împăratul:

— Măria Ta, frații miei s'aū lăudat c'or da clăilor împărătești foc din nouă părți, și că or stinge focul număi dacă or lovi de trei ori cu năframa.

Îi chiamă împăratul:

— Așa e, mă, ce spune Ianoș?

— Da de unde cinstite împărate! Fie-vă milă de noi! Cum o să putem face treaba asta?

— Da'el cum a făcut? Cum îți ști, să isprăviți cu bine, c'apoî, de unde nu, e vaî de capul vostru!

Se duc ei, daū foc clăilor, dar, cînd cearcă să le stingă, stinge-le, dacă-ți dă mîna!

Ard clăile toate!

Se scirbește împăratul și pune de li taie capetele. Pe Ianoș l-a ridicat și la măi mare cinste, și a trăit cu împăratul pînă la adînci bătrînețe.... Poate că trăiește și azi, de n'o fi murit.

C. RĂDULESCU-CODIN.

(Auzit în Priboieni.)

CUGETĂRI

Ura neputincioasă e cea măi bine hrănită: îi trebuie omul întreg.

Urile cele mariucid saū seucid.

X.

B U N I C A

(DUPĂ V. HUGO.)

«Tu dormi?.. Bunică dragă, deșteaptă-te odată!
În somn măi înaintea tu buzele-ți mișcăi;
Erai în somn și 'n rugă aceeași altă dată.
Dar astă seară somnul de piatră ni te-arată;
Și nemișcată, mută ca marmura tu stai.

«De ce-ți plecî astăzi fruntea măi jos ca altă dată?
Ce rău făcut-am oare să nu ne măi iubești?
Vezi lampa cum se stinge, iar focul pierе 'ndată;
Și focul ca și lampa cu sticla-î afumată
Și noi, murim cu toții de nu ni măi vorbești!

«Și lingă lampa stinsă, întinși fără suflare,
Ne veî găsi bunico, cînd tu te'î deștepta.
N'om asculta atuncea amarnica-ți plinsoare,
Zadarnic ne veî strînge la piept cu 'nfiore.
Nu măi simțim! Zadarnic la cer tu veî striga.

«A' tale mîni, bunico, sînt reci și 'ngălbenite.
O, cîntă-ni vre-un cîntec duios și liniștit,
Saū spune vre-o poveste, ca cele povestite
De feți-frumoși și tineri cu plete aurite,
Deprinși să strige 'n luptă un nume scump, iubit.

«Cum umbrele din casă poți să le-alungi în goană?
Și ce monah văzut-a pe Lucifer zburînd?
Ce piatră 'mpodobește-a piticilor coroană?
Cum ai putea Satanei să-î faci în piept o rană
Măi aprigă: prin rugă, saū pieptu-î străpungînd?

«Și biblia ni-arată, cu posele-î frumoase,
Cu cerul și cu sfinții albaștri 'ngenunchiați,
Si pe Isus și magii în staulele joase,
Cetește-ne cu 'ncetul pe paginile groase
De sfinții cari 'n ceruri aū fost pe rînd chemați.

«Bunico!.. Vezi, lumina se stinge și pălește,
 Vezi umbra 'ncet cum joacă alături de cămin,
 Și duhurile poate s'or strecura hoțește
 În casă. Scoal' din somnă-ți, și ruga-ți părăsește,
 Saū vreī ca noi de teamă acuma să murim?»

«Tu ni vorbiai de moarte, de alte vremuri bune,
 De-o lume unde pașii ne 'ndreaptă ne 'ncetat.
 Vorbește-ni de viață, de alte lumi, și du-ne
 Cu gîndul mai departe; deșteaptă-te și spune
 Ce-ī moartea?.. Tacī, bunico? Zadarnic te-am rugat».

Afară-ī ziua mare, și dinșii plîng amarnic.
 Bunica nu se scoală, e moartă; plîng zadarnic;
 Ceasornicul din turlă măsoară ceas cu ceas.
 Un trecător, pe seară, urmîndu-și a sa cale,
 Văzu cum în genunche, în casa cea de jale,
 În fața cărții sfinte, *copiū* aū rămas.

LAZĂR ILIESCU.

CÎNTEC

Mireasma florilor de Maiū
 Plutește în a ta făptură,
 Și 'n ochi ceva, copilă, ai,
 Că parcă visu 'n veci te fură.

Și, dacă pleci adese ori
 Pleoapele — cînd mi-eși în 'cale,
 O fi că însăși te 'nșiorī
 De farmecul privirii tale.

Suspin' atunce pieptul meu,
 Se zbate inima-mi nebună;
 Și, cît mi-e zbuciumul de greu,
 Aprinșii ochi doar pot să spună.

Pierdut privesc în urma ta,
 Șoptind mereu la dulci cuvinte,
 De parc' alătura mi-ai sta,
 Și-ar fi să ieau la ele-aminte...

Și stol de fericiri aș vrea
 Într'una să trimit spre tine,
 Cu sufletu-mi, copila mea,
 Ce 'n urma ta de-apururi vine...

E. CIUCHI.

CRONICĂ

I. Cărți.

* Vedem anunțată o carte a protoiereului Ilie Didicescu despre «Istoria bisericii române a orașului și județului Brăila».

* N'am primit încă volumul «Pentru țerani» de N. Ștejărel, tipărit în Arad.

* Ni se trimete traducerea, într'o limbă bună, a predicilor de misionari ale lui I. P. Toussaint, «Mintuiește-ți sufletul», traduse de teologii din Blaj, strinși în societatea de lectură ce poartă numele aprigului luptător și mucenic pentru dreptate Vlădica Inochentie Clain. E un volum de aproape 600 de pagini, al cărui tipar face cea mai mare cinste tipografiei Seminarului blăjean.

* D. P. Gîrbovicianu dă, într'o mare lucrare, frumos ilustrată cu chipuri de donatori, de patroni și de profesori, istoria «Societății pentru învățătura poporului român» din București, care ține astăzi în palatul ei o școală normală și o școală primară. Se dau note biografice, acte, socoteli, precum și statutele nouă și vechi ale societății. Cartea face parte din bibliografia jubilară.

E însă întrebarea dacă n'a venit vremea ca Societatea să nu se mărginească la ținerea de școli, ci să-și dea un program mai întins și mai corespunzător menirii, așa cum e arătată în statute și chiar în nume.

* Se zice că pentru Expoziție ar fi ieșit «Spicuri istorice din Prahova și fondarea orașului Ploiești», ba chiar după «documente», de cineva care iscălește I. Moruzi.

* N'am primit volumul de *Schițe* al d-lui Gavril Todică.

* Cu interes, și une ori cu emoție, se vor ceti amintirile din războiul de la 1877 ale d-rului Ludovic Fialla, care dă o a doua ediție din aceste *Reminiscențe*. Se începe cu note privitoare la societatea Crucii-Roșii și se dau apoi o sumă de episoade din căutarea răniților anului neatîrnării. D. Fialla scrie, vădit, cu greutate, dar din rîndurile sale se desface o bunătate, o milă pentru suferință, care fac să se uite cu totul acel defect.

II. Reviste.

* În n-rul 4 din *Viața românească*, d. I. Nădejde aduce, pe lângă unele grațiosități cu care trebuie să se deprindă oricine îi cetește articolele, și obiecții lingvistice contra teoriei mele din «Geschichte des rumänischen Volkes» că Arumîniile au ca basă pe Ilirii romanizate de la Marea Adriatică. Asemenea obiecții le-am prevăzut, de și mi-ar fi fost plăcut să le văd presintate de cineva care să nu termine cu învinuirea necuviincioasă de pripire pe care, cu foarte puțină modestie, d. Nădejde o împrumută de la «învățați» cu cari nimenea nu stă de vorbă. Dar, cu toate aceste obiecții, nu se poate explica printr'o desăvîrșită comunitate de origină

și de viață veche a Romînilor și Aromînilor deosebirile fundamentale de organizare, de ocupații și întreg rostul istoric al unui popor și al celuilalt. Și eu, ca istoric, trebuie să plec de la siguranța mea, căpătată pe terenul unde am toată pregătirea, și nu pot porni de la o siguranță, contrară siguranței mele, pe care mi-o dau specialiștii unui domeniu de știință care-mi e străin în părțile sale intime și esențiale.

Cred că vorbesc limpede, deslușit și cinstit, și pentru alții decît d. I. Nădejde. Am ținut să fac această declarație pentru ca să se știe că nu mă pot prinde în polemici, unde, dintr'o parte și din alta, punctul de vedere e așa de hotărît și de ireductibil.

* Până la mari înălțimi filosofice se ridică cîntarea «Carmen» a lui Goga, care se tipărește în același n-r 4 din «Viața românească».

Destul de vioaie și cam greoiu spirituale sînt paginile d-lui C. Stere, «Patru zile în Ardeal», care se vor continua.

D. Tzigara-Samurcaș vorbește despre halul de astăzi al Museului din București și despre planurile ce s'a făcut pentru a-i da o altă alcătuire și înfățișare.

O îngrijită corespondență din alte părți ale Romînimii.

Și o cronică în care d. Stere își face plăcerea obișnuită de a spune nedrept lucruri neplăcute despre toate rosturile mele. E atîta micime în această «polemică», încît ea nu mă poate supăra, nici înrîuri. Prietenul meu Stere are toată voia să urmeze față de mine exemple ilustre... Dar este și un public cinstit și drept, care cetește, compară și judecă. Eu scriu pentru *acela*.

* D. T. D. Speranță, fost anecdotist și astăzi senator, cu ambiții de profesor de Universitate, a găsit cu cale să scoată la 10 Maiu o revistă pe care nu s'a sfiit s'o intituleze «Regele Carol I». Ea dă supt un asemenea nume anecdote populare și portretele patronilor. De sigur că va fi impusă săracilor de la sate și această glumă de cel mai prost gust.

* «Lucaefărul», n-le 9—10, dă în admirabile ilustrații cronică serbărilor pentru inaugurarea catedralei din Sibiiu. O poezie de I. Borcia. Chipul sculptorului, de curînd răposat, Liuba și proiectul său de monument al luptei lui Mihai-Vodă la Călugăreni. Note erudite despre limba franceză în saloanele românești de d. G. Bogdan-Duică.

* În «Albina», n-r 37, descrierea unei călătorii la Jitianul, lângă Craiova, de M. Sadoveanu. N. IORGA.

* «Review of Reviews» («Revista Revistelor») din Iunie 1906, dă o foarte interesantă statistică despre cărțile ce au format partidul lucrătorilor. Din 51 de deputați ai «lucrătorilor», acel grup de deputați ce dă nota cea mai interesantă actualului Parlament engles, 45 au răspuns la întrebările: ce grad de instrucțiune au, ce cărți au cetit, și care cărți au avut o influență covîrșitoare asupra lor?

E interesant de aflat că nici-unul din acești «lucrători» (ei înșiși adevărați lucrători) n'a beneficiat de instrucția ce se revarsă din celebrele

Universității din Oxford și Cambridge; de asemenea nici școlile secundare, superioare ori speciale n'au fost frecventate de nici-unul din ei, și sînt cîțiva chiar cari n'au călcat nici-odată într'o școală de orice grad (afară de școlile de sară pentru lucrători, etc.). Ei sînt, cu adevărat, ceia ce, de altfel, cu deosebită mîndrie o spun, «self-educated», oameni «învățați prin sine». Cultura ce o aū, aū obținut-o de la biserică, din Universitățile populare, din bibliotecile publice (în Anglia nu e sat fără bibliotecă, pe cînd în București, capitala României, nu e nici-una pentru public), saū, mai adesea, din obișnuitele colecții, mici și foarte ieftene de cărți, ce nu lipsesc chiar din casa săracului.

În primul rînd se vede că Biblia a fost cartea cea mai cu folos și cea mai cu influență asupra lor. În al doilea rînd se vede că Dickens a avut mai mare influență asupra lucrătorilor decît orice alt romancier. În al treilea rînd, se constată că «Progres și sărăcie» al lui Henry George a exercitat o adîncă impresie asupra gîndirii «lucrătorilor». Apoi vin operele lui Ruskin, Carlyle, Mazzini, John Stuart Mill și Voltaire, etc. Burns, Bunyan, Shakespeare, Scott și unii din clasicii antichității aū fost cetiți de destui «lucrători».

Oare n'ar fi interesant să întrebăm și pe deputații noștri ce aū cetit?.. Probabil că n'ar răspunde la întrebare. G. M. M.

* «Archiva» din Iași a căzut din lac în puț!

Ea s'a întors la d. Xenopol. D-sa apare cu colaboratorii săi obișnuiți pseudonimul Riria și studentul eliminat pentru pornografie din Universitatea de la București. Cronica e închinată intereselor reputației d-lui Xenopol.

III. Ziare.

* În «Unirea» (Blaj), nr. 26, se tipărește, după un manuscript de note luate în clasă la un profesor de drept de la școala din Simbăta Mare (Tyrnau), un număr de versuri în metru poporan, prin care se jăluiește pentru înstrăinarea sa de la părinți Ioan, fratele mai mare al vestitului Gheorghe Șincai, — mai târziu căpitan în oastea împărătească, în rîndurile căreia a murit luptînd la Lörch, în 1795.

* În «Răvașul» (Cluj), n-r 24, o poesie de «Dafin».

* În *Gazeta Bucovinei*, nr. 18, o foarte bună schiță, cea mai bună apărută până acum, despre V. Pop.

* O călduroasă notiță despre volumul de versuri al d-nei Farago în «Dreptatea» (Brașov), n-r 27.

N. IORGA.

RĂSPUNS.

D-lui Oreste Adam, München. Articolul era prea lung pentru cît spațiu aveam la dispoziție. El a apărut într'un ziar. Dați-mi adresa dv. pentru a vi-l trimete.